

POSTANOWIENIE

23 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 23 lipca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa M. W.

przeciwko Banku spółki akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 8 marca 2023 r., V ACa 824/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wyrokiem z 28 kwietnia 2022 r.: zasądził od Banku Spółki Akcyjnej w W. na rzecz M. W. kwotę 28 998,52 zł oraz 5999,53 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty (pkt 1); ustalił nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego umowy kredytu w związku

z nieważnością umowy kredytu zawartej między stronami w dniu 31 maja 2006 r. (pkt 2) oraz orzekł o kosztach postępowania sądowego.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 8 marca 2023 r., V ACa 824/22 oddalił apelację pozwanego oraz orzekł o kosztach postępowania sądowego.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości. Skarżący jako podstawę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał:

W sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które wymagają zajęcia stanowiska w sprawie, mianowicie:

1. Czy przepisy art. 385¹ k.c. i następne stanowią *lex specialis* i tym samym wyłączają reżim przepisów dotyczących bezwzględnej nieważności czynności prawnych tj. art. 58 k.c.? Innymi słowy, czy sąd orzekający w przypadku, gdy dane postanowienie umowne ma w jego ocenie abuzywny charakter, może stosować przepisy dotyczące ochrony konsumentów i sankcje z nich wynikające, a jednocześnie także przepisy i sankcje wynikające z *lex generalis*, czy też powinien dokonać oceny umowy pod kątem abuzywności i wyłącznie na tej podstawie zbadać konsekwencje prawne dla przedsiębiorcy, który je zastosował?

2 Czy w przypadku stwierdzenia, iż umowa zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem jest bezwzględnie nieważna w ramach regulacji art. 58 k.c., sąd orzekający uprawniony jest do dokonania wykładni „życziwej umowie”, a ściśle do zastosowania wykładni umowy w oparciu, między innymi o art. 56 k.c., art. 58 § 3 k.c. i art. 353 k.c.?

3 Od kiedy wymagalne staje się roszczenie kredytobiorcy będącego konsumentem o zwrot nienależnego świadczenia w przypadku ustalenia przez sąd, że umowa kredytu jest nieważna na skutek zidentyfikowania w jej treści postanowień abuzywnych? Innymi słowy, od jakiego dnia należy naliczać odsetki ustawowe za opóźnienie od kwot zasądzonych na rzecz kredytobiorcy - konsumenta - w ramach zwrotu nienależnego świadczenia, w przypadku ustalenia przez sąd, że umowa nie może być dalej wykonywana wobec usunięcia z umowy klauzul uznanych za abuzywne oraz decyzji konsumenta co do braku woli uzupełnienia umowy?

4. Czy umowa kredytu jest rodzajem umowy wzajemnej, co do której uprawnione jest korzystanie z zarzutu zatrzymania przewidzianego w art. 497 k.c. w związku z art. 496 k.c.?

Powodowie wnieśli o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów sądowych według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest kwalifikowanym środkiem prawnym, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a leżącymi w interesie powszechnym. Rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno służyć ochronie obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania oraz zapewnieniu jednolitości orzecznictwa sądowego w takich sprawach, w których możliwe jest dokonanie zasadniczej wykładni przepisu prawa, mającej walor generalny i abstrakcyjny. W przepisach kodeksu postępowania cywilnego skarga kasacyjna została ukształtowana jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś do merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga, by przedstawione w niej zagadnienie prawne było istotne, co wyraża się w jego znaczeniu dla rozwoju prawa lub precedensowym charakterze. Chodzi więc o zagadnienie prawne, które będzie miało znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia konkretnej skargi kasacyjnej, lecz także dla praktyki sądowej w ogólności. Dla wykazania takiej jego kwalifikacji skarżący powinien określić treść i zakres zagadnienia prawnego oraz przytoczyć wyczerpujące argumenty prawne, prowadzące do rozbieżnych ocen i wątpliwości związanych

z rozumieniem, czy stosowaniem przepisów prawa, których zagadnienie dotyczy i wskazać, czy były one już przedmiotem wypowiedzi judykatury.

Istotnym zagadnieniem prawnym jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie, wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03; z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07; z 26 września 2005 r., II PK 98/05; z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18).

W skardze kasacyjnej nie powołano przekonujących argumentów za przyjęciem skargi do rozpoznania, a podnoszone kwestie, dotyczące umowy kredytu, nie stanowią obecnie zagadnień nowych. Wskazywane przez skarżącego kwestie były przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego, jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. np. uchwała SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; podobnie w orzecznictwie TSUE zob. wyroki: z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai, pkt 49-50; z 26 lutego 2015 r., C-143/13, Matei, pkt 54; z 23 kwietnia 2015 r., C-96/14, Van Hove, pkt 33; z 20 września 2017 r., C-186/16, Andriuc i in., pkt 35; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai, pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, Dziubak, pkt 44). Nie jest to zatem zagadnienie ani problem nowy.

Trafność i aktualność przyjętej przez sądy powszechne oceny sprawy potwierdza pogląd, wyrażony w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. W orzeczeniu tym wyjaśniono m.in., że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Ponadto Sąd

Najwyższy przesądził także, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, nie ma podstawy prawnej do żądania przez którąkolwiek ze stron odsetek lub innego wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych w okresie od spełnienia nienależnego świadczenia do chwili popadnięcia w opóźnienie co do zwrotu tego świadczenia.

Jeśli natomiast chodzi o zagadnienia związane z zarzutem zatrzymania, to w ostatnim postanowieniu z 8 maja 2024 r., C-424/22 (Dz.U.U.E.C.2024/4073) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej podtrzymał stanowisko wyrażone w wyroku z 14 grudnia 2023 r., C-28/22 (Dz.U.U.E.C.2023.992), w którym wskazała, że „art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z zasadą skuteczności należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą w sytuacji gdy umowa kredytu hipotecznego zawarta przez przedsiębiorcę z konsumentem nie może już pozostać wiążąca po usunięciu nieuczciwych warunków zawartych w tej umowie, przedsiębiorca ten może powołać się na prawo *zatrzymania*, umożliwiające mu uzależnienie zwrotu świadczeń otrzymanych od tego konsumenta od przedstawienia przez niego oferty zwrotu świadczeń, które sam otrzymał od tego przedsiębiorcy, lub gwarancji zwrotu tych ostatnich świadczeń, jeżeli wykonanie przez tego samego przedsiębiorcę tego prawa *zatrzymania* powoduje utratę przez rzeczzonego konsumenta prawa do uzyskania odsetek za opóźnienie od momentu upływu terminu nałożonego na danego przedsiębiorcę do wykonania świadczenia po tym, jak przedsiębiorca ten otrzyma wezwanie do zwrotu świadczeń zapłaconych mu w wykonaniu tej umowy.”

W dalszej kolejności Trybunał podważył uprawnienie banku z tego tytułu w sporze z konsumentem uznając, że dopuszczenie takiej możliwości zagrażałoby zarówno skuteczności ochrony przyznanej konsumentom przez dyrektywę 93/13, jak i osiągnięciu zamierzonego przez nią skutku odstraszającego.

Sąd Najwyższy podziela w pełni powołane stanowisko, zgodne z ugruntowanym w tym zakresie orzecznictwem krajowym i międzynarodowym. Pozwany nie przedstawił dostatecznych argumentów dla przyjęcia, że obecna linia orzecznicza powinna ulec zmianie. Wobec tego nie można przyjąć, że wskazane przez skarżącego kwestie stanowią istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Podsumowując, w okolicznościach sprawy niniejszej sprawy nie stwierdzono kwalifikowanego naruszenia prawa, uzasadniającego ze względów publicznoprawnych przyjęcie skargi do rozpoznania. Sąd Najwyższy na etapie badania wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie analizuje przy tym podstaw skargi kasacyjnej ani ich uzasadnienia, stanowią one bowiem odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

[SOP]

[ms]